

ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 657.1

Н. М. Бразилій, доц., канд. екон. наук

Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси, Україна

О. М. Шинкаренко, доц., канд. екон. наук

Черкаський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ (м. Київ), м. Черкаси, Україна

Особливості здійснення товарообмінних операцій в сучасних економічних умовах

В статті розглянуто підходи до визначення економічної сутності товарообмінних операцій з урахуванням специфіки діяльності підприємств в сучасних умовах господарювання. Узагальнені методичні та теоретичні положення здійснення бартерних операцій згідно вимог законодавчих та нормативних документів. Проаналізовано особливості оподаткування бартерних операцій. Виділено позитивні і негативні аспекти бартерних операцій.

бартерна операція, подібні активи, неподібні активи, контрактні ціни, індикативні ціни

Н. М. Бразилій, доц., канд. екон. наук

Черкасский государственный технологический университет, г. Черкассы, Украина

О. М. Шинкаренко, доц., канд. екон. наук

Черкасский институт банковского дела Университета банковского дела НБУ (г. Киев), г. Черкассы, Украина

Особенности осуществления товарообменных операций в современных экономических условиях

В статье рассмотрены отдельные подходы к определению экономической сущности товарообменных операций с учетом специфики деятельности предприятий в современных условиях хозяйствования. Обобщены методические и теоретические положения осуществления бартерных операций согласно требований законодательных и нормативных документов. Проанализированы особенности налогообложения бартерных операций. Выделены позитивные и негативные аспекты бартерных операций.

бартерная операция, подобные активы, неподобные активы, контрактные цены, индикативные цены

Постановка проблеми. Бартерними називають операції, при яких суб'єкти підприємницької діяльності здійснюють обмін певної кількості товарів (робіт, послуг) на еквівалентну за вартістю кількість іншого товару без проведення грошових платежів. Бартерні операції властиві переважно країнам з нестабільною економікою, в яких відчутний дефіцит як власної, так й іноземної валют. Головна причина застосування бартерних угод в сфері зовнішньоекономічної діяльності – це валютні проблеми, зокрема нестача конвертованої валюти, її нестійкість і т. д.). В Україні особливого поширення ці операції набули у 90-х роках ХХ ст., але і сьогодні, коли в країні нестабільна економіка, починає розширюватися сфера застосування товарообмінних операцій. Товарообмінні (бартерні) операції є важливим елементом економічних відносин, особливо в кризові періоди, коли спостерігається швидке знецінення грошової одиниці, тому постає питання дослідження особливостей здійснення бартерних операцій для того, щоб підприємства ефективно здійснювали свою фінансово-господарську діяльність. З іншого боку, підприємствам, які хочуть успішно функціонувати на ринку, необхідно керуватися чіткими законодавчими та нормативно – правовими вимогами, які не повинні суперечити одна одній, що, в першу чергу, стосується бухгалтерського та податкового законодавства.

Аналіз основних досліджень і публікацій. На сьогодні існує ціла низка дискусійних питань щодо економічної сутності бартерних операцій, їх особливостей відображення в системі обліку та оподаткування. Крім того, немає закріпленої нормативної деталізації формування доходів і витрат, які виникають при бартерних операціях

Так, з юридичної точки зору проблемні питання висвітлені у працях таких вчених-юристів, як М. І. Брагінський, В. В. Вітрянський, В. В. Луць, з економічної точки зору – у працях Ф. Ф. Бутинця [2, 3], А. М. Герасимовича [1], Н. М. Грабової [5]. Вказані вчені зробили значний внесок у теоретично-методологічні основи визначення сутності та особливостей бартерних операцій, проте зі зміною законодавства змінюються вимоги до проведення товарообмінних операцій, їх відображення в системі бухгалтерського обліку та звітності, що потребує постійного дослідження і вирішення суперечливих питань.

Постановка завдання. Метою даної статті є обґрунтування методичних та теоретичних положень здійснення бартерних операцій в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особливості здійснення товарообмінних операцій регламентовано ст. 715, 716 Цивільного кодексу України (далі - ЦКУ) [8] та п. 1 ст. 14 Податкового кодексу України (далі - ПКУ) [6].

Оскільки особливості бартерних операцій є досить актуальною темою, то їх специфічність досліджували різні вчені, але відсутня узгодженість їх позицій та думок. Наприклад Грабова Н. М. дає таке визначення бартерних операцій: «Товарообмінними (бартерними) називаються операції, при яких суб'єктами підприємницької діяльності здійснюється обмін певної кількості товарів (робіт, послуг) на еквівалентну за вартістю кількість іншого товару без проведення грошових розрахунків» [5]. Бутинець Ф. Ф. пропонує таке визначення: «Бартерні операції являють собою збалансований за вартістю обмін ТМЦ, робіт, послуг, неупорядкованих рухом коштів у готівковій чи безготівковій формі» [2]. На думку Герасимовича А. М. бартерна угода – це безвалютний, але оцінений і збалансований обмін товарами, який оформляється єдиним договором (контрактом) [1]. Виходячи з цих визначень можемо зробити висновок, що сутність бартерної операції полягає в тому, що це обмін товарами, який відбувається без участі грошової одиниці і саме в цій частині науковці пропонують однакове трактування.

Відповідно до ч. 1 ст. 715 ЦКУ [8] договір міни (бартеру) – це договір, за яким кожна із сторін зобов'язується передати другій стороні у власність один товар в обмін на інший товар. Частина 5 ст. 715 ЦКУ [8] передбачає, що договором може бути встановлений обмін майна на роботи (послуги). Податковий кодекс дає таку характеристику бартерним операціям: «бартерна (товарообмінна) операція - господарська операція, яка передбачає проведення розрахунків за товари (роботи, послуги) у негрошовій формі в рамках одного договору (п.14.1 ст.14 ПКУ [6]).

Бартер (міна) – прямий безгрошовий обмін товарами або послугами. Особливістю таких операцій є те, що постачальники одночасно виступають і покупцем товару. Підставою для проведення бартерної операції є укладений бартерний контракт, на підставі якого підписуються товаросупроводжувальні документи. Враховуючи практику укладання бартерних угод, можна виділити такі характерні ознаки бартерної операції:

– підписання сторонами єдиного контракту, в якому обумовлено кількість або вартість товарів, що підлягають обміну (із зазначенням найменувань, якісних параметрів товарів, а також усіх необхідних технічних характеристик поставок та юридичних наслідків), який може містити додатки стосовно умов поставок товарів з обох сторін;

- відсутність грошової форми розрахунків між контрагентами, незалежно від того, були в контракті чи ні грошові оцінки обмінюваних товарів;
- 100-відсоткове взаємне покриття зустрічними поставками, унаслідок чого немає необхідності в компенсаційних грошових доплатах;
- практична одночасність виконання зустрічних поставок (різниця в часі виконання поставок зумовлюється передусім технічними причинами).

Оцінка товарів проводиться з метою створення умов для еквівалентності обміну, а також для митного обліку, визначення страхових сум, оцінки претензій, нарахування санкцій. Умовою еквівалентності є обмін товарів за світовими або договірними цінами. Розрахунки зі взаємних претензій (штрафи, неустойки тощо) при бартерних операціях здійснюються додатковими поставками або зменшенням поставок товарів. Грошова оцінка товарів за бартерної угоди виконує індикативну роль. Така оцінка потрібна для забезпечення еквівалентності обміну, митного оподаткування, оцінки можливих претензій, нарахування санкцій та страхових позовів. Інша річ, що не вся інформація стосовно бартерної угоди може розголошуватися контрагентами, що інколи є навіть порушенням нормативно-правової регламентації відповідних країн.

Відповідно до ч. 1 ст. 510 ЦКУ [8] сторонами у зобов'язанні, в тому числі і у зобов'язанні, яке виникає з договору міни, є боржник і кредитор. Сторонами зобов'язання є особи, які відповідно до положень ЦКУ [8] є учасниками цивільних відносин. Зокрема, сторонами зобов'язальних правовідносин, згідно зі ст. 2 ЦКУ [8], можуть бути фізичні особи, юридичні особи, держава, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти публічного права.

Сторонами договору міни (бартеру) можуть бути будь-які учасники цивільних правовідносин, зазначені вище. До такого висновку можна дійти на підставі того, що чинне цивільне законодавство, зокрема, параграф 6 глави 54 ЦКУ [8], не встановлює обмежень щодо можливих учасників договору міни (бартеру). Проте, це не означає, що жодних особливостей участі сторін договору міни чинним законодавством України не встановлено. Такі особливості існують внаслідок дії загальних положень цивільного законодавства, на підставі яких і були визначені загальні правові характеристики сторін договору міни (бартеру).

Враховуючи те, що за договором міни кожна зі сторін зобов'язується передати другій стороні товар в обмін на інший товар і кожна із сторін такого договору є продавцем того товару, який вона передає взамін, то продавцями на момент укладання договору міни повинні бути особи, які мають повне право на майно, що відчужується.

Водночас, право власника на вільне розпорядження належним йому майном шляхом обміну останнього на інше майно чи роботи (послуги) не є повним, оскільки пов'язане з певними обмеженнями, встановленими законодавством.

По-перше, це обмеження, пов'язані з віком учасників цивільного обігу. Недодержання умови щодо віку сторони договору (міни) є підставою для визнання його недійсним. За ступенем недійсності, відповідно до ст. 215 Цивільного кодексу України [8], всі правочини поділяють на нікчемні (недійсність якого встановлена законом) і оспорюванні (недійсність якого прямо не впливає із закону, але одна із сторін або інша зацікавлена особа заперечує його дійсність на підставах, встановлених законом).

По-друге, це обмеження, пов'язані з психічним станом учасників цивільного обігу. Зокрема, підставою для визнання договору міни недійсним може бути укладення його недієздатною фізичною особою. Оскільки недієздатна фізична особа не має права вчиняти будь-якого правочину, то від її імені та в її інтересах, згідно зі ст. 41 ЦКУ [8], у цивільних правовідносинах діє і вчиняє правочини опікун.

Наступною правовою характеристикою сторін договору (міни), згідно з чинним законодавством, є те, що, відповідно до частини 1 ст. 293 Господарського кодексу

України (далі - ГКУ) [4] товар може передаватись не тільки у власність, а й у повне господарське відання сторін чи оперативне управління сторони.

Зазначені правові режими майна є близькими до права власності, але вони характеризуються наявністю певних обмежень для суб'єкта підприємництва.

По-перше, майно, закріплене на праві господарського відання, може бути відчуженим (в тому числі і через обмін) лише у разі згоди державного органу, уповноваженого управляти підприємством. Згідно зі ст. 75 ГКУ [4] державне комерційне підприємство, майно якого закріплюється за ним на праві господарського відання, має право відчужувати майнові об'єкти, що належать до основних фондів, лише за попередньою згодою органу. На праві оперативного управління закріплюється майно за казенним підприємством. Відповідно до ст. 77 ГКУ [4] орган, до сфери управління якого входить казенне підприємство, здійснює контроль за використанням і збереженням належного підприємству майна. Казенне підприємство не має права відчужувати (в тому числі і шляхом міни) майно, що належить до основних фондів, без попередньої згоди органу, до сфери управління якого воно входить.

По-друге, відповідно до частини 4 ст. 293 ГКУ [4] не може бути об'єктом міни (бартеру) майно, віднесене законодавством до основних фондів, яке належить до державної або комунальної власності, у разі, якщо друга сторона договору міни (бартеру) не є, відповідно, державним чи комунальним підприємством.

Враховуючи вищезазначені законодавчі вимоги, можна запропонувати такі узагальнюючі правові характеристики сторін договору міни:

- продавцями згідно з чинним законодавством на момент укладення договору міни повинні бути особи, які мають повне право на майно, що відчужується;
- товар згідно з чинним законодавством може передаватись не тільки у власність, а і у повне господарське відання сторін чи оперативне управління сторонами;
- стороною договору міни може бути управитель, який має право на укладення правочинів від свого імені;
- певні правові особливості притаманні сторонам договорів міни, що укладені на товарній біржі;
- сторонами договору міни можуть виступати фізичні і юридичні особи, які спільно володіють майном;
- договір міни між подружжям, які є сторонами зазначеного договору, підпорядковується загальним нормам;
- правові особливості, з огляду на суб'єктний склад, притаманні договору бартеру у випадках, коли стороною бартеру є іноземна фізична або юридична особа, обсяг дієздатності якої встановлюється спеціальними правовими документами;
- правовими особливостями відзначається юридична особа або її офіційний представник, які є сторонами договору міни;
- у окремих випадках стороною договору міни може бути особа, яка такого права не має, зокрема, комісіонер, який придбав для комітента майно шляхом міни.

В системі обліку розрізняють такі види бартерних операцій:

- обмін подібними активами;
- обмін неподібними активами.

Подібні активи – це активи підприємства, які мають однакове функціональне призначення і однакову справедливую вартість. П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств» [7] дає таке визначення справедливої вартості – це сума, за якою можна продати актив або оплатити зобов'язання за звичайних умов на певну дату. При обміні подібними активами підприємства мають право не відображати виникнення доходів та витрат, пов'язаних з реалізацією.

Неподібні активи – це ті, які не відповідають одному з двох критеріїв визнання

(однакове функціональне призначення або однакова справедлива вартість). При обміні неподібними активами у підприємства виникають доходи та витрати, пов'язані з реалізацією.

Особливої уваги при проведенні бартерних операцій потребує відображення розрахунків за податками і платежами. В першу чергу, це стосується податку на прибуток. Дату визнання доходів в податковому обліку слід визначати відповідно до п.137.1 ПКУ [6], а саме:

- дохід від реалізації товарів визнається за датою переходу права власності покупцеві на такий товар;
- дохід від надання послуг (виконання робіт) визнається за датою складання акту або іншого підтверджуючого документу.

Витрати, що формують собівартість реалізованих товарів, наданих послуг, виконаних робіт визнаються витратами того періоду, в якому було отримано дохід від їх реалізації. Доходи і витрати від проведення бартерних операцій визначаються відповідно до договірної ціни, але не нижче звичайних цін. При цьому:

- сума перевищення доходів від реалізації над балансовою вартістю включається до доходів платника податку;
- сума перевищення балансової вартості над доходами від реалізації включається до складу витрат платника податку.

Відповідно до пп. 14.1.71 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу [6] звичайна ціна – це ціна товарів (робіт, послуг), визначена сторонами договору, якщо інше не встановлено цим Кодексом.

При цьому слід постійно звертати увагу на звичайні ціни. Методи визначення та порядок застосування звичайних цін регулюються нормами ст. 39 ПКУ [2]. Звичайна ціна на товари (роботи, послуги) співпадає з договірною ціною, якщо інше не встановлене ПКУ [6] і не доведено зворотнє. При цьому доведення, що ціна договору не відповідає рівню звичайної, покладається на податкові органи.

Також основним податком, що відображається в системі обліку і оподаткування, є ПДВ. Для бартерних операцій в Податковому кодексі окремих норм оподаткування не передбачено, тому при їх здійсненні застосовують загальноприйняті норми оподаткування ПДВ. Відповідно до ст. 185 Податкового кодексу [6]. Операції платників ПДВ з постачання товарів та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України, є об'єктом оподаткування ПДВ. Отже, якщо постачання товарів та послуг на митній території України здійснюється згідно з договором міни (бартеру), то такі операції платників ПДВ також є об'єктом оподаткування цим податком.

База оподаткування операцій з постачання товарів (послуг) згідно з п. 188.1 ст. 188 Податкового кодексу [6] визначається виходячи з їх договірної (контрактної) вартості, але не нижче звичайних цін, визначених відповідно до ст. 39 цього Кодексу [6], з урахуванням загальнодержавних податків та зборів (крім податку на додану вартість та акцизного податку на спирт етиловий, що використовується виробниками – суб'єктами господарювання для виробництва лікарських засобів, у тому числі компонентів крові і вироблених з них препаратів (крім лікарських засобів у вигляді бальзамів та еліксирів), а також збору на обов'язкове державне пенсійне страхування на вартість послуг стільникового рухомого зв'язку). Якщо встановлена у договорі бартеру договірна вартість товарів або послуг виявилася нижчою, ніж звичайні ціни на такі товари або послуги, то база оподаткування при нарахуванні податкового зобов'язання визначається, виходячи зі звичайних цін. Треба звернути увагу на те, що згідно з договором міни на території України можуть здійснюватися операції, що підлягають оподаткуванню за нульовою ставкою відповідно до ст. 195 Податкового кодексу [6], або операції, звільнені від оподаткування відповідно до ст.197 цього Кодексу, та за ставкою 7% відповідно до підпункт "в" пункту 193.1 статті 193 розділу V ПКУ [6]. У

такому випадку постачальник товарів (послуг) не нараховує на вартість цих товарів (послуг) податкове зобов'язання за ставкою 20%, а керується спеціальними нормами статей 195, 197 та 193 Податкового кодексу [6]. Операції з постачання, визначені у цих статтях, оподатковуються у такого платника ПДВ, відповідно, за нульовою ставкою або звільнюються від оподаткування.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Узагальнюючи результати дослідження умов здійснення бартерних (товарообмінних) операцій, можна стверджувати, що вони є досить складними у порівнянні з іншими операціями з придбання товарів, оскільки існує низка особливостей, передбачених Податковим, Цивільним та Господарськими кодексами [4; 6; 8], які потрібно враховувати при здійсненні бартерних операціях.

Слід визнати, що бартерна торгівля підриває стійкість грошової одиниці, зменшує обсяг податків до бюджету, а за своїм змістом є суперечливою, оскільки, з одного боку, розширює торговий обмін, а з іншого — обмежує його товарообмінною угодою. Недоліком застосування бартерних операцій в сфері зовнішньоекономічної діяльності є те, що при їх застосуванні у країну перестають надходити валютні кошти. Але ці операції мають право на існування при недостатності у підприємств грошових коштів для проведення розрахунків за товарно-матеріальні цінності (роботи, послуги). Тому для підприємств, які співпрацюють за договорами бартеру, необхідно знати всі їх особливості, щоб успішно здійснювати господарську діяльність з мінімальними витратами, а для цього необхідно враховувати всі особливості таких взаємопов'язаних між собою документів, як Податковий та Цивільний кодекси.

Список літератури

1. Аналіз діяльності небанківських кредитних установ: кредитних спілок, ломбардів, лізингових компаній, інститутів спільного інвестування : навч. посіб. / [А. М. Герасимович та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Герасимовича ; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2014. - 351 с.
2. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для студ. вищих навч. закл. за спец. "Облік і аудит" / Ф. Ф. Бутинець [та ін.] ; ред. Ф. Ф. Бутинець ; Житомирський інженерно-технологічний ін-т. - Житомир : ПП "Рута", 2000. - 608 с.
3. Бутинець Ф.Ф. та ін. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів [Ф. Ф. Бутинець та ін.]; під заг. ред. [і з передм.] Ф. Ф. Бутинца. - 8-ме вид., доп. і перероб. - Житомир: ПП "Рута", 2009. - 912 с.
4. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
5. Грабова Н. М. Теорія бухгалтерського обліку: підручник / Н. Грабова. - 6-те вид. — К.: А.С.К., 2005.— 266с.
6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 7.07.1999 р. №163 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/0499-99>
8. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

References

1. Herasymovych, A. M. (2014). *Analiz diialnosti nebankivskykh kredytnykh ustanov: kredytnykh spilok, lombardiv, lizynhovykh kompanii, instytutiv spilnoho investuvannia* [Analysis of activity of unbank credit establishments : credit unions, lombards, leasings companies, institutes of the general investing]. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
2. Butynets, F. F. (2000). *Bukhhalterskyi finansovyi oblik* [Financial record-keeping]. Zhytomyr : PP "Ruta" [in Ukrainian].

3. Butynets, F. F. (2009). *Bukhhalterskyi finansovyi oblik [Financial record-keeping]*. Zhytomyr: PP "Ruta" [in Ukrainian].
4. Hospodarskyi kodeks Ukrainy [Commercial code of Ukraine]. (n.d.). *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15> [in Ukrainian].
5. Hrabova, N. M. (2005). *Teoriia bukhhalterskoho obliku: pidruchnyk [Theory of record-keeping]*. Kyiv: A.S.K. [in Ukrainian].
6. Hospodarskyi kodeks Ukrainy [Internal revenue code of Ukraine]. (n.d.). *zakon2.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
7. Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 19 «Ob'iednannia pidpriemstv» [Position (standard) of record-keeping 19 "Association of enterprises"].(n.d.). *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/0499-99> [in Ukrainian].
8. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [Civil code of Ukraine]. (n.d.). *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15> [in Ukrainian].

Natalia Brazlii, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Cherkasy State Technological University, Cherkasy, Ukraine

Olga Shinkarenko, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Cherkassy Institute of Banking of University of Banking of the National Bank of Ukraine (Kyiv), Cherkassy, Ukraine

The Peculiarities of Implementation of Barter Operations in the Current Economic Environment

The purpose of this article is the study of the methodological and theoretical positions of the implementation of barter transactions in modern conditions.

In the article the essence of barter transactions and the specifics of their implementation and taxation in accordance with the requirements of applicable law. In the accounting system distinguishes between the following types of barter transactions as the exchange of similar assets; exchange of similar assets. When accounting for similar assets, the enterprise may not reflect the appearance of the revenues and expenditures associated with the implementation. When no exchange of similar assets, the company arise revenues and costs associated with implementation.

It is concluded that barter trade undermines the stability of the monetary unit, reduces the amount of taxes to the budget, and the like, so it is undesirable. Barter trade in content contradictory, because on the one hand, expanding trade and limits its barter transaction. The disadvantage of barter is that, in exchange, the country no longer receive foreign currency. But these operations take place in case of insufficiency of the enterprises of funds for payments for goods (works, services).

barter transaction, similar assets, dissimilar assets, contract prices, indicative prices

Одержано 22.04.15

УДК 657.37:658.012.12

С. Л. Демиденко, канд. екон. наук

Черкаський державний технологічний університет, Черкаси, Україна

Методичні підходи до стратегічного аналізу показників фінансової звітності

В статті розглянуто методичні підходи до стратегічного аналізу показників фінансової звітності та виокремлено їх роль у фінансовому прогнозуванні. Визначено мету стратегічного аналізу показників фінансової звітності, розроблено послідовність їх прогнозування. Наведено модель прогнозної фінансової звітності, яка базується на прогнозах доходів, матеріальних витрат, витрат з оплати праці, адміністративних витрат, витрат на збут та інших. Обґрунтовано зв'язок фінансових звітів зі складовими елементами бізнесу.

стратегічний аналіз, фінансова звітність, фінансове прогнозування, баланс, фінансові результати, грошові кошти

© С. Л. Демиденко, 2015